

Høringsnotat

Forslag til endringer i energiloven og energilovforskriften

1 Høringsnotatets hovedinnhold

Olje- og energidepartementet fremmer i dette notatet forslag til endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1 om konsesjon på elektrisk anlegg og § 3-1 i forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften). Departementet fremmer også forslag til en ny bestemmelse i kapittel 5 om fjernvarme i energiloven.

Departementet foreslår å knytte konsesjonsplikten for vindkraftanlegg til installert effekt i anlegget i stedet for elektrisk spenning. Forslaget innebærer en endring i hvilke vindkraftanlegg som vil bli konsesjonsbehandlet etter energiloven. Departementet ønsker å legge til rette for at mindre vindkraftverk, som i dag konsesjonsbehandles etter energiloven, kan behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven. Departementet foreslår også en rapporteringsplikt til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) for eier av vindkraftverk når endelig tillatelse til bygging etter plan- og bygningsloven har blitt gitt.

Departementet ønsker å legge til rette for effektiv utnyttelse av varmeressursene. Det foreslås derfor en forhandlingsplikt for fjernvarmekonsesjonærer som mottar en forespørsel om leveranse eller adgang til fjernvarmenettet fra tredjepart. Dette vil også bidra til å fremme konkurranse mellom aktører som har varmeressurser som kan utnyttes. Etter forslaget kan departementet megle mellom partene i tvister mellom konsesjonær og tredjepart som ønsker adgang eller å levere varme. Departementet understreker at forslaget ikke innebærer noen plikt for fjernvarmekonsesjonæren til å motta tredjepartsleveranser eller å gi tredjepart adgang til fjernvarmeanlegget. Departementets myndighet etter bestemmelsen vil bli delegert til NVE.

2 Endret konsesjonsgrense vindkraft

2.1 Gjeldende rett

Energiloven § 3-1 første ledd fastsetter konsesjonsplikt for anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi. I annet ledd er departementet gitt myndighet til å fastsette hvor høy spenningen for et elektrisk anlegg skal være for at det skal være omfattet av konsesjonsplikten etter første ledd. Departementet har i energilovforskriften § 3-1 første ledd fastsatt konsesjonsplikt for elektriske anlegg med spenning over 1 kV vekselstrøm. Denne grensen gjelder generelt, og det finnes ingen egen grense for vindkraft og vindturbiner.

Anlegg som har fått konsesjon etter energiloven § 3-1 behandles ikke etter byggesaksreglene i plan- og bygningsloven. Dette følger av byggesaksforskriften § 4-3, som oppstiller unntak for visse tiltak som behandles etter andre lover, herunder elektriske anlegg med anleggskonsesjon etter energiloven. Elektriske anlegg som faller under

grensen for konsesjonsplikt i energiloven og energilovforskriften behandles etter byggesaksdelen i plan- og bygningsloven. Planbehandling kommer i tillegg dersom det er nødvendig etter reglene i plan- og bygningsloven. Energilovgivningen inneholder i dag ingen regler om rapportering til NVE når tillatelse til bygging av vindkraftverk gis etter plan- og bygningsloven.

Vindkraft produseres normalt ved 690 V og transformeres til 22 kV før den tilkobles kraftnettet. Etter energilovens konsesjonsgrense for elektriske anlegg blir vindkraftanlegget dermed konsesjonspliktig hvis det som en direkte følge av vindkraftverket må etableres nye anlegg med spenning over 1 kV (transformator, jordkabel eller luftledning). Små vindkraftverk som ikke er tilkoblet kraftnettet er ikke konsesjonspliktige. Det samme gjelder for små vindkraftverk som tillates tilkoblet kraftnettet ved lavspenning.

Hvor store vindkraftverk målt i installert effekt som kan tilkobles lavspenningsnettet, avhenger av hvor sterkt lavspenningsnettet i området er dimensjonert og utnyttet.

2.2 Departementets forslag

2.2.1 Innledning

Dagens grense knyttet til spenningsnivå gir liten kontroll på vindkrafttiltakenes omfang, ettersom grensen for hvor omfattende tiltak som vil kunne tilkobles nettet uten konsesjon vil variere fra sted til sted, avhengig av hvordan lavspenningsnettet er dimensjonert og utnyttet. Det er teknisk mulig å tilknytte de fleste vindturbiner opp mot lavspenningsdistributionsnett. Det er derfor ønskelig å endre konsesjonsgrensen for vindkraft fra en spenningsgrense til en effektgrense.

Det er et hovedmål i energipolitikken å legge til rette for effektiv, konkurransedyktig og sikker energiforsyning med akseptable priser. Småskala vindkraft kan være et viktig bidrag til lokal verdiskaping, særlig i landbruket. I nasjonal og regional sammenheng er slike anlegg av mindre energimessig betydning enn store vindkraftanlegg. For vindkraft generelt er det viktig å ta hensyn til miljø- og andre samfunnshensyn. Hensynet til ønsket om lavest mulig miljø- og samfunnskostnader per kWh tilsier generelt en prioritering av større utbygginger konsentrert til avgrensede områder fremfor spredt utbygging av mindre anlegg. Denne prioriteringen ligger fast på nasjonalt og regionalt nivå, men det bør også være rom for å bygge noen mindre vindkraftanlegg der forholdene lokalt ligger til rette for det.

I dag finnes det bare en håndfull småskala vindturbiner i Norge, men teknologi- og kostnadsutviklingen fremover kan gjøre mindre vindkraftanlegg mer attraktive, spesielt i tilknytning til landbruket.

Kommunen behandler i dag en rekke utbyggingstiltak etter plan- og bygningsloven, deriblant konsesjonsfrie vindturbiner. Etter departementets vurdering tilsier ikke

virkningene av mindre vindkraftanlegg at behandling på sentralt nivå er nødvendig. Det er ønskelig at beslutninger som kan treffes lokalt i størst mulig grad skjer på lokalt nivå.

2.2.2 Endret konsesjonsgrense

Det foreslås å endre konsesjonsgrensen for vindkraftverk fra en spenningsgrense til en effektgrense. Grensen for konsesjonsplikt foreslås satt til 500 kW. Dette innebærer at vindkraftverk under 500 kW skal behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven. Grensen gjelder samlet installasjon og ikke for hver enkelt vindturbin. Det foreslås også å begrense antall vindturbiner til to innenfor hvert prosjekt.

2.2.3 Konsekvenser av endret grense

Lik grense i hele landet

Med en grense knyttet til maksimal installert effekt blir det en klar ansvarsfordeling i saksbehandlingen av vindkraft mellom kommunene og NVE. Departementet foreslår at det i samråd med miljøforvaltningen utarbeides en veileder for kommunene for å sikre likebehandling, forutsigbarhet og kompetanse i saksbehandlingen. Veilederen vil også bli lagt til grunn for klagebehandlingen hos fylkesmennene og i eventuell sentral behandling etter plan- og bygningslovens bestemmelser om innsigelse mv.

Moderat omfang og begrensing av antall turbiner

Innenfor en grense på 500 kW vil det kunne bygges vindturbiner med en totalhøyde på opp mot 100 meter opp til øverste rotorspiss. Erfaringer viser at det har vært mest aktuelt å sette opp vindturbiner i størrelsesorden 50-250 kW i tilknytning til landbrukseiendommer. Teknologiutviklingen går imidlertid i retning av noe større og mer effektive turbiner. En grense på 500 kW vil dekke mesteparten av spekteret som det er aktuelt å føre opp av mindre vindkraftanlegg.

Selve turbinfundamentet, veien og oppstillingsplassen krever som oftest liten plass. Typisk krever fundamentet et areal under 1 mål. Vinden påvirkes slik at avstanden mellom turbinene må være 300-600 meter. Flere turbiner kan derfor kreve et relativt stort areal. Ved å sette en grense på antall turbiner til to innenfor hvert prosjekt, vil arealkravet og de miljømessige konsekvensene være begrenset. Etter departementets vurdering vil det være tilstrekkelig med kommunal behandling av slike prosjekter. En mulig utfordring kan være tilfeller der det finnes flere prosjekter innenfor et avgrenset område, slik at samlet installert effekt overstiger 500 kW. I veilederen som skal utarbeides, vil det bli satt rammer for kommunenes vurderinger av denne problemstillingen.

Lokal behandling

Med en foreslått grense på 500 kW vil flere og større anlegg enn i dag falle utenom konsesjonsplikt etter energiloven. Kommunene vil behandle flere og større vindkraftsaker enn i dag. Klageinstans vil være Fylkesmannen, og ikke Olje- og energidepartementet som tilfellet er ved behandling etter energiloven.

For mange utbyggere av mindre prosjekter vil det være viktig at saksbehandlingen er effektiv og forutsigbar. En klar grense på 500 kW og kommunal behandling kan trolig medføre økt interesse for småskala vindkraft.

Miljøkonsekvenser og samlet belastning

Alle former for produksjon og overføring av energi medfører miljøvirkninger og konflikter med andre hensyn. De store anleggene med de største konsekvensene bør fortsatt behandles av NVE.

Virkninger på naturen er særlig knyttet opp mot landskap og fugl, men det kan også oppstå skade på den lokale vegetasjonen ved at det plasseres vindturbiner eller veier i eller nær våtmarksområder. De fleste kommuner har god kjennskap til hvilke arealer som har stor verdi for flora og vegetasjon, samt viktige naturtyper (naturmangfold).

Av den norske faunaen er det primært fugl som kan bli negativt påvirket av vindkraftverk. Negativ påvirkning på fugl kan være både direkte kollisjon mellom fugler og vindturbiner og tapte hekke- eller beiteområder, fordi fuglene unngår områder med vindturbiner. Erfaringer tyder på at det er trekkende fugl og rovfugl som er mest utsatt for direkte kollisjoner med vindturbiner.

Vindturbiner er i liten grad til direkte hinder for utøvelse av friluftsliv. Turbinene påvirker imidlertid opplevelsen av naturen og det urørte miljøet. Småskala vindkraftverk bør ikke settes opp i større sammenhengende naturområder. Fylkesmannen har god oversikt og kunnskap om inngrepsfrie naturområder.

Vindturbiner er godt synlige konstruksjoner, og påvirker derfor landskapsbildet, på samme måte som alle andre bygninger. Opplevelsen av vindturbiner varierer i stor grad fra person til person. Enkelte oppfatter vindturbinene som positive innslag i landskapet, mens andre oppfatter dem som fremmede og forstyrrende. Påvirkningen på landskapsbildet vil imidlertid kunne avhenge av hvor i landskapet turbinene er plassert. Ofte vil et område som er lite berørt av inngrep oppfattes som mer sårbart ut fra landskaphensyn, mens det kan være lettere å innpasse et vindkraftanlegg i et kultivert område. Små vindturbiner vil være mest aktuelle i tilknytning til næringseiendom.

Når det gjelder kulturminner er det viktig å unngå å forstyrre kulturminnets formål. Kulturminner kan ha forskjellig hensikt, og konfliktgraden må derfor vurderes i hvert enkelt tilfelle. Vindturbiner må visuelt ikke dominere over kulturminnet.

Departementet ser det som viktig å ivareta hensyn knyttet til samlet belastning av flere utbygginger i et område. Større anlegg (> 500 kW) vil bli behandlet av NVE som har

særlig kompetanse på miljøvirkninger og samlet belastning av vindkraftanlegg. Det vil være viktig for NVE å ha en oversikt over alle eksisterende og planlagte energitiltak når for eksempel konsesjonssøknader om større vindkraftanlegg i en kommune skal behandles. Det forutsettes derfor en god dialog mellom NVE og de aktuelle kommunene, slik at NVE skal kunne vurdere samlet belastning ved nye energitiltak.

Etter departementets vurdering vil kommunene kunne ivareta hensynet til ulike miljøforhold ved behandling av mindre vindkraftanlegg under 500 kW. Kommunal behandling vil sikre koordinering med kommunens planarbeid og annen byggesaksbehandling. Naturmangfoldlovens krav om en vurdering av samlet belastning gjelder også for kommunens behandling av mindre vindkraftanlegg.

Støy og skyggekast

Generelt vil en større turbin gi mer støy enn en mindre. Støy kan derimot være mer fremtredende ved enkeltturbiner og småskalaanlegg ettersom de ofte plasseres nærmere bebygde områder og fordi små turbiner på grunn av høyere turtall kan støye mer enn store turbiner.

Skyggekast er et fenomen som oppstår når de roterende vingebladene blir stående mellom solen og et mottakerpunkt. På grunn av de roterende bladene vil skyggene oppfattes som mer forstyrrende enn skygger fra stasjonære strukturer. Dette kan være sjenerende i nærheten av en vindturbin, selv sagt avhengig av vindturbinens størrelse og plassering i terrenget.

Støy behandles etter forurensningsloven, og Klima- og forurensningsdirektoratet har utarbeidet retningslinjer for behandling av støy i arealplanleggingen (T-1442 og TA-2115). Disse retningslinjene gjelder uavhengig av om det er NVE eller kommunene som behandler en sak.

Nett

En virksomhet som driver kraftproduksjon må være tilknyttet distribusjonsnettet, selv om produksjonen er lik forbruket over året. I overskuddsperioder vil det leveres energi inn på nettet, og i perioder med lite vind vil det tas ut energi fra nettet. På grunnlag av nettvurderinger er det etter departementets vurdering fornuftig med en øvre grense basert på installert effekt for konsesjonsplikt for vindkraftanlegg. Det gir forutsigbarhet med hensyn til hva slags anlegg som må konsesjonsbehandles etter energiloven.

Ved større prosjekter er det av hensyn til energisystemet særlig viktig å se nett- og produksjonsprosjekter i sammenheng. I tilfeller hvor det vil være utfordringer knyttet til nettilknytningen, vil NVE ofte måtte behandle nettsaken, og dermed kunne koordinere hensynet til nett og produksjon.

Vindkraftverk vil uansett størrelse måtte overholde bestemmelser fastsatt i eller i medhold av energiloven om vilkår for adgang til nettet og nettselskapenes øvrige vilkår for

tilknytning av produksjon til nettet, herunder blant annet forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet av 30. november 2004 nr. 1557. Leveringskvaliteten vil dermed sikres uavhengig av effektgrense, men kontrollen med slike anlegg kan bli vanskeligere jo høyere grensen er. Statnetts funksjonskrav i kraftsystemet for vindkraftverk gjelder generelt for vindkraftverk ≥ 1 MVA (0,85 MW).

Hvis for eksempel en gårdbruker vil dekke sitt årlige energiforbruk med en vindturbin som produserer tilsvarende energimengde over året, vil dette ha innvirkning på distribusjonsnettet. Dette kommer av at vindkraftproduksjonen har en markant lavere brukstid enn hva som er tilfellet for energiforbruket. Dette betyr at installert effekt i vindkraftverket i de aller fleste tilfeller må være større enn maksimalt effektforbruk, noe som kan føre til en hardere drift av nettet. Om nettet trenger opprustning, er dette et forhold mellom utbygger og områdekonsesjonær innenfor de rammer om tilknytningsplikt, anleggsbidrag mv. som er fastsatt i eller i medhold av energiloven.

3 Forhandlingsrett om tredjepartsleveranse og -adgang til fjernvarmeanlegg

3.1 Lovforslagets bakgrunn

Departementet er opptatt av å utnytte energiresursene effektivt. Effektivitet bidrar til å holde kostnadene i energisystemet nede og begrense behovet for etablering av mer produksjonskapasitet med de belastningene på miljøet dette medfører.

Fjernvarme er produksjon og infrastruktur for transport av varmtvann eller annen varmbærer. Energiproduksjon til fjernvarmenettet kan baseres på mange ulike energikilder. Denne fleksibiliteten kan utnyttes for å sikre en god ressursutnyttelse.

Siden 1990 har fjernvarmeleveransene økt fra om lag 1 TWh til 3,7 TWh i 2011. Det er nå i overkant av 100 fjernvarmekonsesjonsområder. Leveransene er ventet å øke ytterligere i årene som kommer, blant annet som følge av at Enova har gitt tilskudd til utbygging og utvidelse av anlegg som fortsatt ikke er ferdigstilt. Enova anslår, på bakgrunn av inngåtte avtaler om fjernvarmeutbygging, at leveransene vil øke til ca. 7,5 TWh i 2017.

Departementet er opptatt av at de fysiske og økonomiske mulighetene for å ta i bruk ulike tilgjengelige varmekilder i fjernvarmeanleggene blir vurdert og av å fremme konkurranse mellom aktører som har varmeressurser som kan utnyttes.

I Norge eies som oftest både infrastruktur og produksjonskapasitet av det samme fjernvarmeselskapet. Men det finnes en rekke eksempler på tilfeller der fjernvarmeselskaper har inngått avtaler om varmeleveranser fra anlegg som eies av andre, eksempelvis fra avfallsforbrenningsanlegg. I andre tilfeller sikres utnyttelse av produksjonskapasitet som er eid av andre ved at fjernvarmeselskapet leier energisentralen og tar over driften av denne. Dette er typisk spiss- og reservelastsentraler som er lokalisert ved sykehus og andre større fjernvarmekunder.

Store deler av varmen fra avfallsforbrenningsanlegg blir allerede utnyttet til fjernvarmeproduksjon. I 2011 ble det brukt 3,2 TWh avfall til produksjon av fjernvarme. Spillvarme fra industribedrifter ga, med 157 GWh, et langt mindre bidrag.

I fjernvarmeanlegg over en viss størrelse kreves normalt flere varmesentraler som er lokalisert på ulike steder i nettet. Dette er med å begrense varmetapet og setter fjernvarmekonsesjonæren bedre i stand til å overholde leveringsplikten. Varmesentraler i eksisterende bygg kan derfor være av nytte for fjernvarmeselskapet.

3.2 Gjeldende rett

Fjernvarmesektoren er regulert i energiloven kapittel 5, i tillegg til at det er gitt nærmere bestemmelser om konsesjon og tilhørende vilkår i energilovforskriften kapittel 5. Aktører som ønsker å levere varme har ingen lovfestede rettigheter til tilknytning eller til å inngå avtaler om leveranser eller adgang til fjernvarmeanlegg. Det er opp til aktørene selv å inngå avtaler om tredjepartsleveranser eller tredjepartsadgang. Dette endres ikke ved departementets forslag.

Energiloven § 5-3 gir departementet myndighet til å pålegge et fjernvarmeanlegg å knytte seg til et annet fjernvarmeanlegg så fremt anlegget har et varmesystem som kan tilknyttes. Departementets myndighet har blitt delegert til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Myndigheten til å pålegge tilknytningsplikt har til nå ikke blitt benyttet. Paragraf 5-3 hjemler kun pålegg om den fysiske tilknytningen mellom anleggene. Bestemmelsen regulerer ikke de kommersielle forholdene mellom aktørene og hvilke følger tilknytningen skal få.

3.3 Departementets forslag

3.3.1 Innledning

Departementets forslag til ny § 5-7 i energiloven fastsetter en forhandlingsplikt for konsesjonærer som mottar en forespørsel om leveranse eller adgang til fjernvarmenettet fra tredjepart. Konsesjonæren skal gi en begrunnelse for hvorfor avtale ikke kan inngås dersom partene ikke kommer til enighet. Konsesjonæren vil likevel ikke ha plikt til å starte forhandlinger dersom tredjepartsleveranse, eller adgang, av åpenbare tekniske grunner ikke kan gjennomføres. De tekniske hindringene må i slike tilfeller angis og konsesjonæren må gi en nærmere begrunnelse for avslaget. Etter forslaget kan departementet megle i tvister mellom konsesjonær og tredjepart som ønsker adgang eller å levere varme. Departementets myndighet etter den nye bestemmelsen vil bli delegert til NVE.

3.3.2 Aktuelle tredjeparter

Ulike typer aktører vil etter departementets vurdering kunne være aktuelle for tredjepartsleveranser eller -adgang.

Det produseres mye overskuddsvarme som går til spille i norske industribedrifter. Noe spillvarme har for lav temperatur til å være egnet til kraftproduksjon, men kan være egnet til varmeformål i fjernvarmeanlegg.

Enkeltbygg med varmeanlegg eller en gruppe av bygg med felles varmeanlegg, for eksempel basert på varmepumper, solfangere eller kjeler, kan også være aktuelle leverandører til fjernvarmenett.

Der det finnes fjernvarmeanlegg som er lokalisert i nærheten av hverandre kan det også oppstå situasjoner der det vil være rasjonelt å knytte anlegg sammen, og gjennom tredjepartsadgang eller -leveranse legge til rette for at anleggenes samlede produksjonskapasitet blir bedre utnyttet.

3.3.3 Tekniske og økonomiske forutsetninger

Det er en rekke forhold som vil måtte vurderes ved spørsmål om tredjepartsadgang eller -leveranse til fjernvarmenettet. Dette er forhold som vil påvirke de fysiske mulighetene til å innpasse varmeleveransen i systemet og lønnsomheten i slike leveranser. Eksempler på slike forhold er:

- Temperatur på varmeleveranser fra tredjepart
- Leveringsprofil over døgnet og året i tredjeparts anlegg
- Langsiktighet og forutsigbarhet i leveransen
- Lokalisering av tredjeparts anlegg
- Kapasitetsforhold i fjernvarmenettet og i fjernvarmeanleggets produksjonsanlegg
- Kostnadsforhold i fjernvarmeanleggets produksjonsanlegg

Fjernvarmekonsesjonærer har leveringsplikt til tilknyttede kunder. Konsesjonæren må derfor kunne levere varmtvann med riktig temperatur til sine kunder og i tråd med forbruksprofilen over døgnet og året. Dette krever en samlet koordinering av alle varmeleveransene til systemet. God driftskoordinering sikrer at de rimeligste kildene til enhver tid blir utnyttet, noe som er avgjørende for å sikre lønnsomheten i anlegget.

Eventuelle leveranser fra tredjepart må ha riktig temperatur og leveringsprofil, slik at konsesjonæren fortsatt blir i stand til å overholde sin leveringsplikt. Varmeleveranser fra tredjepart må normalt være forutsigbare og forankret i en langsiktig avtale. Dersom varmeleveransen fra tredjepart er uforutsigbar, må fjernvarmekonsesjonæren sørge for reserveoppdekning. Trolig vil derfor eventuell utnyttelse av uforutsigbare varmeleveranser fra tredjepart gjenspeiles i en lavere pris på varmeleveransen.

Varmeanleggene må være lokalisert i rimelig nærhet til fjernvarmesystemet. Lange transportavstander medfører høye varmetap og kostbare investeringer i

fjernvarmeinfrastruktur, som svekker lønnsomheten i tilknytningen. Ofte vil det heller ikke være likegyldig hvor i fjernvarmenettet tredjeparts anlegg knyttes til, ettersom kapasitet og varmeetterspørsel kan være forskjellig ulike steder i fjernvarmenettet.

Både fjernvarmenettet og varmeanleggene har høye investeringskostnader. Utbygging av fjernvarmesystemer forutsetter vanligvis tilgang til rimelige energikilder som kan benyttes til grunnlast. Det innebærer at ikke bare transportnettet, men også produksjonen bærer preg av å være et naturlig monopol. Tredjepart vil kunne komme i konkurranse med eksisterende produksjon i tilfeller der fjernvarmekonsesjonæren allerede har etablert tilstrekkelig produksjonskapasitet. Hvorvidt det er lønnsomt å utnytte varmeleveransene fra tredjepart, avhenger blant annet av prisen for disse varmeleveransene, sett i forhold til driftskostnadene i de eksisterende produksjonsanleggene. I tilfeller der tredjepartsleveranser vurderes når fjernvarmeselskapet står overfor kapasitetsutvidelser eller er i en etableringsfase, vil dette kunne stille seg annerledes. Kostnadene ved tredjepartsleveranse kan i slike tilfeller veies opp mot sparte investeringskostnader i nye produksjonsanlegg og tilhørende driftskostnader i disse anleggene.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

4.1 Konsesjongrense vindkraft

En samlet effekt på opp til 500 kW vil både kunne dekke behovet til et relativt stort gårdsbruk og samtidig gi muligheten til å selge overskuddet av elektrisk energi. Forslaget vil dermed kunne bidra som en tilleggsnæring i landbruket.

Kommunen vil få en større andel av slike saker sammenlignet med dagens ordning. Det vil bety at det i enkelte kommuner må settes av mer ressurser til denne type saksbehandling. Det er forventet å være ulik interesse for mindre vindkraftanlegg i de ulike kommunene. Per i dag har NVE få saker på mindre vindkraftanlegg under 500 kW til behandling.

4.2 Forhandlingsrett fjernvarme

Forslaget kan gjennom kravene til behandlingen av forespørsler om tredjepartsleveranse og -adgang gi noe økt arbeidsbyrde for konsesjonæren. Det antas likevel at det for hvert fjernvarmeanlegg er et begrenset antall tredjeparter som ut i fra tekniske grunner kan kreve forhandling.

Departementet kan etter forslaget megle i eventuelle tvister i forbindelse med forhandlinger. Det forventes et begrenset antall meglingssaker, men visse administrative og økonomiske konsekvenser må påregnes.

5 Merknader til endringsforslagene

5.1 Merknader til endringene i energiloven

Til § 3-1 annet ledd

Paragraf 3-1 annet ledd gir departementet kompetanse til å fastsette i forskrift hvilken konsesjongrense som skal gjelde for elektriske anlegg. I eksisterende forskriftshjemmel knyttes konsesjonsplikten kun til hvor høy spenning det elektriske anlegget har. Endringsforslaget gir departementet adgang til å velge enten å knytte konsesjongrensen i forskriften til hvor høy spenning eller til hvor stor den installerte effekten i anlegget er. Formålet med endringen er å legge til rette for at konsesjongrensen for vindkraftanlegg kan knyttes til installert effekt i anlegget, herunder hvor mange vindturbiner som inngår i anlegget. Forskriftshjemmelen er likevel generelt utformet, og vil kunne benyttes for andre elektriske anlegg der det er hensiktsmessig.

Til ny § 5-7

Paragraf 5-7 *første ledd* pålegger konsesjonæren plikt til å forhandle om tredjepartsleveranser og tredjepartsadgang når konsesjonæren mottar en forespørsel om det. Retten til å be om forhandlinger gjelder både fysiske og juridiske personer. Med tredjepartsleveranse menes her at noen selger varmtvann eller annen varmemærer til konsesjonæren. Med tredjepartsadgang menes at noen benytter konsesjonærens fjernvarmeanlegg til overføring av varmtvann eller annen varmemærer til sine kunder.

Det forutsettes at konsesjonæren besvarer forespørselen og innleder forhandlinger innen rimelig tid. Ved mottak av en forespørsel som inneholder mangelfulle opplysninger, forutsettes det at konsesjonæren besvarer forespørselen og angir hvilke opplysninger som behøves for å kunne gå videre med saken.

Varmekilden må likevel med rimelighet kunne innpasses i systemet. I visse tilfeller vil det ut i fra åpenbare tekniske grunner være klart at tredjepartsleveranser eller tredjepartsadgang ikke vil være mulig. I slike tilfeller følger det av *annet ledd* at konsesjonæren ikke har plikt til å starte forhandlinger. Konsesjonæren plikter likevel å angi de tekniske hindringene og gi en nærmere begrunnelse for hvorfor forespørselen avslås. En slik teknisk hindring vil for eksempel kunne være at varmelieferansen har for lav temperatur.

Det at varmekilden og konsesjonærens anlegg i dag ikke er fysisk tilknyttet kan ikke brukes som grunnlag for å avslå forhandlinger, så fremt slik tilknytning er teknisk mulig. Tilknytning er et av de forhold som nettopp vil omfattes av forhandlingene.

Ved tvister mellom konsesjonær og noen som ønsker tredjepartsadgang eller -levering følger det av *tredje ledd* at departementet kan megle mellom partene. Departementets myndighet etter bestemmelsen vil bli delegert til NVE. Megling kan skje i brev form eller

ved møte. Megling kan skje både i tilfeller der partene ikke blir enige om hvorvidt det foreligger forhandlingsplikt og der partene har innledet forhandlinger om tredjepartsadgang eller -leveranse. Der det foreligger forhandlingsplikt vil meglingen avsluttes når forhandlinger har vært gjennomført og partene har kommet til enighet eller konsesjonæren har gitt en begrunnelse for avslag. Dersom myndigheten finner at den forhandlingen som allerede har skjedd oppfyller kravene etter § 5-7 og konsesjonæren har gitt en begrunnelse for sitt avslag, vil det ikke være grunnlag for megling. Bestemmelsen åpner ikke for å fatte vedtak om tredjepartsadgang eller -leveranse.

Departementet gis myndighet til i forskrift å fastsette nærmere bestemmelser om megling.

Etter energiloven § 10-1 er det adgang til å gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelser gitt i energiloven og underliggende forskrifter. Det kan gis pålegg etter § 10-1 for å sikre at konsesjonæren oppfyller pliktene etter § 5-7. Et pålegg etter § 10-1 vil være et enkeltvedtak som kan påklages etter de alminnelige regler i forvaltningsloven.

5.2 Merknader til endringen i energilovforskriften

Til § 3-1 første ledd

I medhold av endringsforslaget til energiloven § 3-1 første ledd foreslås en egen grense for konsesjonsplikt for vindkraftanlegg i forskriften § 3-1 første ledd. For vindkraftanlegg inntreffer konsesjonsplikten etter energiloven når den installerte effekten i anlegget er over 500 kW. Der utbyggingen omfatter mer enn én vindturbin, er det den samlede effekten av alle vindturbinene i vindkraftanlegget som er avgjørende for hvorvidt konsesjonsplikt inntreffer. Dersom en vindkraftutbygging består av mer enn to vindturbiner, inntreffer likevel konsesjonsplikt etter energiloven, selv om installert effekt i anlegget er under 500 kW. Der det er snakk om svært små vindturbiner er det likevel naturlig at tillatelse gis etter plan- og bygningsloven i stedet for etter energiloven.

Etter forslaget kan Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i tvilstilfelle avgjøre hvorvidt konsesjonsplikt etter energiloven foreligger. Dette vil for eksempel kunne være tilfelle ved utvidelser av eksisterende vindkraftanlegg eller ved utbygging av svært små vindturbiner.

Det vil være behov for at NVE får oversikt over hvilke tillatelser som gis til vindkraftverk etter plan- og bygningsloven. Departementet foreslår derfor en rapporteringsplikt for anleggseieren til NVE når endelig tillatelse til bygging har blitt gitt etter plan- og bygningsloven.

Forslag til lov om endring i energiloven

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endring:

§ 3-1 (Konsesjon på anlegg) annet ledd første setning skal lyde:

Departementet fastsetter hvor høy spenningen *eller den installerte effekten* for et elektrisk anlegg skal være for at denne bestemmelse får anvendelse.

Ny § 5-7 (Forhandlingsplikt) skal lyde:

Konsesjonæren plikter på forespørsel fra noen som ønsker å inngå avtale om tredjepartsleveranse eller tredjepartsadgang til fjernvarmeanlegget å forhandle med vedkommende i god tro og med det formål å komme til enighet. Dersom partene ikke kommer til enighet, skal konsesjonæren gi en begrunnelse for hvorfor tredjepartsleveranse eller tredjepartsadgang ikke kan gjennomføres.

Plikten til å forhandle etter første ledd gjelder likevel ikke dersom tredjepartsleveranse eller tredjepartsadgang av åpenbare tekniske grunner ikke kan gjennomføres. Konsesjonæren skal beskrive hvilke åpenbare tekniske grunner som foreligger og gi en begrunnelse for avslaget.

Twister kan etter skriftlig begjæring bringes inn for departementet. Departementet kan megle i saken etter at partene er gitt adgang til å uttale seg. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om slik megling.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Forslag til forskrift om endring i energilovforskriften

I

I forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endring:

§ 3-1 Konesesjonsplikt for elektriske anlegg første ledd skal lyde:

Konesesjonspliktige elektriske anlegg etter *loven* § 3-1 er anlegg med spenning over 1000 volt vekselstrøm/ 1500 volt likestrøm. *Første punktum gjelder ikke for vindkraftanlegg. For vindkraftanlegg inntreer konesesjonsplikten etter loven § 3-1 når den installerte effekten i anlegget er over 500 kW. Dersom vindkraftanlegget omfatter mer enn to vindturbiner, inntreer konesesjonsplikten selv om den installerte effekten i anlegget er under 500 kW. Norges vassdrags- og energidirektorat kan i tvilstilfeller avgjøre hvorvidt konesesjonsplikt foreligger. Eier av vindkraftanlegg som er konesesjonsfrie etter bestemmelsen her, skal rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat når anlegget har fått endelig tillatelse etter plan- og bygningsloven.*

II

Endringen trer i kraft fra (...).